

**Móricz Zsigmond pályaképe:
Az Isten háta mögött (a magyar
Bovaryné)**

Készítette: Csáki Edina

Móricz Zsigmond prózája

- A **Nyugat** jelentős prózaírója
- Részben kapcsolódik a **Jókai** és **Mikszáth** képviselte **anekdotikus** hagyományhoz, de nála az anekdota elsősorban az **atmoszférateremtés** vagy a **karakteralkotás** eszköze
- **Prózaművészetére** elsősorban a **realizmus** és a **naturalizmus**, valamint a **lélektaniség** és a **drámaiság** gyakorol hatást
- **Műveiben** elsődleges szerepet játszik a **valószerűség** és a **történetelvűség**, valamint
- a **folyamatos idővezetés** és az **ok-okozati viszonyok** szerint haladó elbeszélés
- Több alkotásában is fontos szerepe van a **metaforikus utalásrendnek**
- **Szerkesztésmódját** a **drámaiság**, a **krízishelyzetek köré épülő jelenetezés** jellemzi
- **Elbeszélésmódjának** fontos vonása a **szabad függő beszéd** gyakori alkalmazása

Móricz Zsigmond újszerű parasztábrázolása

- Móricz **paraszi témájú novellákkal** kezdte pályafutását
- **Reálisan, ködösítés nélkül**, a dolgok megszépítése nélkül ábrázolta a paraszi világot, a maga valóságában (első)
- **Szakít** a Gárdonyi-Jókai-féle idillikus parasztábrázolással (a korabeliek vele ellentétben hamisan mutatták be a paraszi életformát, egyszerűnek, naivnak, s emiatt boldognak festették le őket a népművészek is)
- Parasztnovellái szinte mindig **drámaiak, konfliktushelyzetet** mutatnak be

Móricz Zsigmond újszerű parasztábrázolása

- Nagy szerepük van a **párbeszéd**eknek és a **naturalista képek** is gyakran változnak
- A **lélektan**, a **pszichológia** áll a középpontban, a novella befejezése majdnem minden esetben **csattanóval** zárul
- A hősök **ösztönélete** kerül előtérbe, elsősorban a **szexualitás**

Az Isten háta mögött (1911)

- Ebben a regényében egy felvidéki kisváros életének eseményeit írta meg
- Az itteni **szellemi sivárság** párhuzamba állítható az első korszak nagy témájával, a **paraszti világ ábrázolásával**
- Melyik szerzőnél jelenik még meg ugyanez a téma? Ki írt szegényes, szellemi kulturális környezetről?

Az Isten háta mögött (1911)

- A szegényes szellemi milió bemutatása **Adynál** is megjelent, a magyar Ugar vízióban (elátkozott, elmaradott vidék)
- **Cím**: a település közelében lévő út menti fészületről Krisztus a főfalú felé néz, emiatt mondható, hogy a mellékfalú az **Isten háta mögött** van
- **Műfaja**: kisregény

„eldugott kis
település”

Az Isten háta mögött (1911)

- Két napot ölel fel a történet
- 1910. június 7–9 (csütörtöktől szombatig)
- Ilosván játszódik

nagyvendéglő

Veresék háza

Gacsalék kertje

gimnázium

diáktanya

- Olyan zárt közösség ez, ahol mindenki tud mindent, s mindenkit csak az érdekel, hogy mi a legújabb pletyka a faluban

Az Isten háta mögött (1911)

Szerkezete

Expozíció: Veres Pál keresi a feleségét.

Bonyodalom kezdete: Az új káplán szerelmes lesz Veres Pál feleségébe. Veres Laci elmegy a diáktanyára.

Fordulat: Kiderül, hogy Veres Laci nem volt otthon éjjel, nem ő tette ágyba a káplánt

A bonyodalom fokozódása: Ebéd Veresék házában. Kiderül, hogy mindenki Veres Pál feleségét akarja.

Dvihally tanító

Az öreg pap

Az új káplán

Az albíró

Veres Laci

Tetőpont: Veres Pál felesége az éjszaka folyamán átmegy Veres Laci szobájába...

Megoldás: Veres Lacit felmentik. Veres Pál felesége öngyilkos akar lenni, de nem sikerül neki.

Újító törekvések a regényben

- A **kisvárosi emberek** életét mutatja be, ahol az élet egy helyben áll
- Meghatározó jellemzője az **állapotszerűség**, a **jövőtlenység**, az **elmaradottság**, az **emberi lélek üressége**
- A **cím** is erre a **peremhelyzetre** utal, az Isten figyelmén kívül eső helyre, **csökkentértékűséget**, **szűkös lehetőségeket** jelöl, nemcsak a regényvilág kisvárosára, hanem a **század eleji Magyarországra** is vonatkoztatható
- A regénybeli létet **nemi ösztönök**, **elemi szükségletek** és **pótcselekvések** (zabálás, ivás, tivornyázás) irányítják

Újító törekvések a regényben

- A szereplők műveletlenek és szűk látókörűek, nem érzékelik, nem tudják megfogalmazni problémáikat
- A regénynek nincs főszereplője, ebből a környezetből ugyanis lehetetlen kitörni vagy kiemelkedni

Ezt nyomatékosítja a tiszta lelki, gyermeki rajongású **Veres Lacinak** a felnőttek világába való beavatódása. Sorsa a mű végén nyitva marad, nem tudjuk meg, hogy sikerül-e elmennie Ilosváról, vagy ő is beilleszkedik a kisszerű környezetbe.

Zárt tér, megállt idő, egyszerű kommunikáció

- A regény legjellemzőbb vonása a **zártság** és **szűkösség**, valamint a **változatlanság**
- A cselekmény helyszínei tipikusak: vendéglő, borszagú, füstös lakás, szigorú, merev iskola, utca, amelyek egyik oldaláról a másikra kiabálnak át az emberek
- Itt **egyszerű a kommunikáció** is: üres fecsegés, pletykázkodás, tivornya és olcsó flört
- Nincs lényeges tartalma az emberi kapcsolatoknak és a beszédnek
- Aki ebbe a kisvárosba kívülről jött, azt **nem** fogadja be a közösség (ilyen az albíró esete is)

Még neve sincs, ugyanakkor „betolakodó” volta teszi lehetővé, hogy rálátása legyen a kisváros életére. Ezért is lehet az író szócsöve

Bovaryné-utalások

- A regény alaphelyzete Veres tanító és felesége viszonya, amely az **asszony kudarcba fulladt** házasságtörési kísérleteinek megjelenítéséből bontakozik ki
- Párhuzamba állítható **Flaubert Bovaryné** c. regényével
- **Különbség:** Bovaryné házasságtörési szándékai **tudatosak és megvalósulnak**, öngyilkossága pedig eredményes és tragikus
- Veres tanítóné próbálkozásai **ösztönösek, biológiai indíttatásúak és eredményelenek**
- Móricz műve azzal is megidézi Flaubert regényét, hogy az **albíró** többször is **Bovary úrnak** szólítja Veres tanítót (ez az utalás csak a Flaubert-regényt ismerők számára bír jelentéssel)
- A megszólítás utalhat a két irodalmi alak hasonlóságára, párhuzamokra és ellentétekre
- Aki ismeri a francia regény végét, az várhatja a tanító Bovaryhoz hasonló megszégyenülését
- Ez viszont nem teljesül be, elmarad a házasságtörés és a férj szembesülése saját pipogyaságával

Bovaryné-utalások

- A „**Bovary úr**” megszólítás Veres Pál számára **alig bír** jelentéssel
- Azt nem tudjuk, hogy miért, hogy azért nem, mert nem olvasta a Bovarynét, vagy azért, mert bár olvasta, nem értette meg
- Móricz kisregénye tehát egyrészt megengedi, másrészt viszont kizárja a Flaubert művével való **megfeleltetést**
- Ez a kétértelmű viszony teszi lehetővé, hogy a művet a „**karikatúra karikatúrájaként**” olvassuk

Elbeszélésmód

- Számos, a realizmustól eltávolodó flaubert-i hagyományhoz kötődő **prózapoeitika** eszközzel él
- Cselekménye nem a **mindentudó** elbeszélői tevékenységből, hanem a drámára jellemző, **párbeszédet** alkalmazó eljárással bontakozik ki
- Az elbeszélésmód fontos jellemzője a **nézőpontok állandó váltakoztatása is**
- Az elbeszélő **nem elbeszéli**, hanem csak **figyelemmel kíséri** a történéseket
- A nézőpontváltások technikája leggyakrabban a **szabad függő beszéd** beszéd, ami azt eredményezi, hogy az elbeszélőnek és szereplőjének szövegei „összecsúszhatnak”
- Így nem dönthető el pontosan, hogy a hang az elbeszélőé vagy a szereplőé

Prózapoétikai újítások

- A regény **prózapoétikai** újításai arra is felhívhatják a figyelmet, hogy *Az isten háta mögött* nemcsak követi, de több ponton is megkérdőjelezi a realista-naturalista irányzat korszerűségét
- Ezért tartják az értelmezők ezt a regényt a **nyugat-európai modern epika** fejleményeivel rokonítható remekműnek
- Olyan alkotásnak, amely meghatározóan **hozzájárult a magyar próza poétikájának megújulásához**

GreCsó Krisztián: Tánciskola

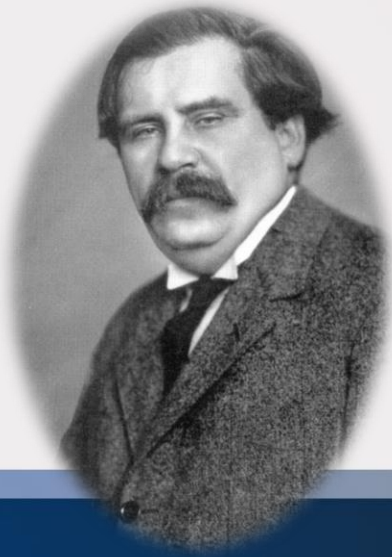
Hasonlítsd össze halmazábrával
GreCsó Krisztián regényének
prózavilágát *Az Isten háta
mögött* prózavilágával!

Az óra elkészítéséhez felhasznált irodalom

- Gábor Lövey. 2019. *Az Isten háta mögött.*
<https://prezi.com/ixact4u9pqyk/az-isten-hata-mogott/>
[2020.09.28.]
- Pethőné Nagy Csilla. 2014. *Irodalom 11.* II. kötet Budapest: Nemzedék Tudása Tankönyvkiadó.
- *Realizmus és naturalizmus Móricz Zsigmond prózájában.*
<http://files.dernesto.webnode.hu/200000115-36bed37b97/9.%20t%C3%A9tel%20Realizmus%20%C3%A9s%20naturalizmus%20M%C3%B3ricz%20Zsigmond%20pr%C3%B3z%C3%A1j%C3%A1ban.pdf> [2020.09.28.]

Köszönöm a figyelmet!

